

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترجمان و تبادل دانش

Knowledge Translation and
Exchange

KTE

علم، چندان که بیشتر خوانی
چون عمل در تو نیست، نادانی

نه محقق بود، نه دانشمند
چارپایی، بر او کتابی چند

آن تهی مغز را چه علم و خبر
که بر او هیزم است یا دفتر؟

تعریف:

۱. ترجمان و تبادل دانش به معنای انتقال اطلاعات و دانش بین دو یا چند طرف مختلف است، به ویژه از طریق ترجمه و تفسیر. ترجمان دانش به معنای کاربردی کردن آن چیزی است که میدانیم. به عبارت بهتر، فرایندی است که دانش را از شکل ذهنی آن به عرصه عمل منتقل می کند.

۲. ترجمان به عنوان یک ابزار که در فرآیند تبادل دانش نقش دارد، متن یا صحبت های یک طرف را به زبان دیگر ترجمه کرده و به طرف دیگر منتقل می کند.

۳ . ترجمان می‌تواند در تفسیر دیدگاه‌ها و مفاهیم علمی ، فرهنگی و اجتماعی نقش بازی کند تا ارتباط بین افراد با زبانها و فرهنگهای متفاوت برقرار شود.

۴ . ترجمان و تبادل دانش در محیط های
مختلفی از جمله کنفرانس ها، مذاکرات بین
المللی و سفرها استفاده می شود.

تاریخچه جهانی

تشکیل واحد ترجمان دانش در دانشگاه‌های دنیا
به منظور ترجمه مقالات علمی و تخصصی به
زبان‌های دیگر و ترویج علم و دانش در سطوح
بین‌المللی بود. اولین واحد ترجمان دانش در
دانشگاه استکهلم در کشور سوئد در سال ۱۹۶۹
تشکیل شد.

این واحد با هدف ترجمه مقالات علمی به زبان
انگلیسی تاسیس شد تا دانشمندان سوئدی
بتوانند نتایج پژوهش‌های خود را به جامعه علمی
جهانی معرفی کنند.

سپس این روند در سایر دانشگاه‌های جهان
گسترش یافت. اینک بسیاری از دانشگاه‌های دنیا
دارای واحد ترجمان دانش هستند که به ترجمه
مقالات علمی به زبان‌های دیگر می‌پردازند.

واحدهای ترجمان دانش با تیم‌هایی از ترجمه‌کنندگان حرفه‌ای همکاری می‌کنند که تسلط کامل به زبان مبدأ و زبان‌های مقصد دارند و به عنوان ترجمه‌کنندگان تخصصی در زمینه‌های مختلف فعالیت می‌کنند.

مقالات علمی که توسط دانشمندان جامعه علمی
ارسال می‌شوند، توسط مترجمه‌کنندگان حرفه‌ای این
واحدها به زبان‌های مقصد ترجمه می‌شوند و در
نهایت در مجلات علمی معتبر به چاپ می‌رسند.

واحدهای ترجمان دانش علاوه بر ترجمه مقالات، به **ترجمه کتاب‌های درسی** نیز می‌پردازند تا دانشجویان از منابع آموزشی به زبان مورد نظر خود بهره‌برداری کنند. این واحدها در برخی مواقع در برگزاری کنفرانس‌ها و همایش‌های علمی نیز دخالت دارند و به ترجمه ارائه‌ها و مقالات ارسالی برای این رویدادها می‌پردازند.

با توجه به رشد روزافزون انتشارات علمی و افزایش تعداد محققان و دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها، اهمیت واحدهای ترجمان دانش برای ترویج علم و دانش در جهان، امروزه بیش از پیش مشهود است.

تاریخچه ترجمان دانشگاه در ایران

تاریخ دانش و ترجمه در ایران به دوران باستان بازمی‌گردد. ترجمه متون از زبان‌های مختلف در طول تاریخ ایران نقش بسزایی در کسب و انتشار دانش، چه برای ایران و چه سایر کشورها داشته است.

در دوران طلایی اسلامی در قرن هشتم و نهم، مترجمان ایرانی نقش حیاتی در ترجمه آثار یونانی، هندی و فارسی به عربی داشتند. این نهضت ترجمه که به «جنبش ترجمه بغداد» معروف است، سهم بسزایی در انتقال دانش به جهان اسلام داشت.

با ظهور امپراتوری سلجوقیان، زبان فارسی زبان غالب علم، ادبیات و مدیریت در ایران شد. پارسی دانان نقش اساسی در ترجمه آثار علمی، فلسفی و ادبی از عربی و سایر زبان ها به فارسی داشتند. این حرکت ترجمه نه تنها انتقال دانش را تسهیل کرد، بلکه به توسعه زبان و ادبیات فارسی نیز کمک کرد.

در دوره صفویه ترجمه آثار علمی و فلسفی اروپایی به فارسی رواج یافت. در این دوره کارگاه های ترجمه در اصفهان راه اندازی شد که در آن متونی در موضوعات مختلف مانند پزشکی، فلسفه، نجوم و ریاضیات ترجمه می شد.

در قرن نوزدهم با افزایش تماس ایران و غرب، ترجمه، نقشی حیاتی در معرفی اندیشه‌ها، علوم و فنون غربی به ایران داشت. در این دوره آثار متعددی از زبان های اروپایی به ویژه فرانسوی و آلمانی به فارسی ترجمه شد.

در عصر مدرن، دانشگاه ها و مؤسسات دانشگاهی در ایران نقش بسزایی در ترویج مطالعات، ترجمه و ترویج تبادل دانش داشته اند. دپارتمان ها و رشته های مترجمی در دانشگاه های مختلف مانند دانشگاه تهران، علامه طباطبایی و علم و صنعت ایران تأسیس شد. این مؤسسات به تربیت مترجم و تولید آثار ترجمه شده در زمینه های مختلف دانش کمک کرده اند.

امروزه ترجمه همچنان نقش تعیین کننده ای در عرصه های دانشگاهی، فرهنگی و علمی ایران دارد. انتشار دانش را تسهیل می کند، دسترسی به ادبیات خارجی و پیشرفت های علمی را امکان پذیر می کند و به توسعه زبان و فرهنگ در ایران کمک می کند.

ترجمان دانش (با معنای آینده‌پژوهی) شاخه‌ای از آموزش و یادگیری است که به بررسی روند تحولات علمی و فناورانه کنونی می‌پردازد و سعی دارد پیش‌بینی‌هایی درباره آینده و تأثیرات آن بر جامعه و فرهنگ داشته باشد. در ایران، تاریخچه ترجمان دانش (با معنای آینده‌پژوهی) به سال ۱۳۵۰ بازمی‌گردد.

در دهه ۱۳۵۰، با تأسیس پژوهشکده مطالعات آینده در دانشگاه تهران، ترجمان دانش به عنوان یک رشته تحصیلی مستقل در ایران شکل گرفت. این رشته در آن زمان با همکاری با آموزش و پرورش و دانشگاه علم و صنعت منطبق بر نیازهای جامعه ارتباط برقرار کرد.

در سال‌های بعد، دانشجویان ایرانی به خارج از کشور رفته و در رشته ترجمان دانش در دانشگاه‌های برجسته جهان تحصیل کردند. این اتفاق باعث رشد رشته ترجمان دانش در سطح بین‌المللی شد. در سال ۱۳۸۲ اولین کنگره بین‌المللی ترجمان دانش در ایران برگزار شد و از آن پس، مراسم‌ها و همایش‌های متعددی درباره ترجمان دانش در ایران برگزار شده است.

تا به امروز، ترجمان دانش در ایران به عنوان یک علم چند رشته‌ای شناخته شده است و عمده رشته‌های تحصیلی در این حوزه شامل فلسفه علم، روانشناسی، اقتصاد، جامعه‌شناسی، مطالعات فرهنگی و علوم سیاسی است. تأثیرات ترجمان دانش در ایران بر زمینه‌های مختلفی از جمله سیاست علمی و فناوری، توسعه پایدار، تحقیقات مرتبط با جامعه و فرهنگ، توسعه منابع انسانی و تحول آموزش عالی قابل مشاهده است.

اولین کارگاه پیشرفته ترجمان مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۱۲ برای ۱۵ نفر از روسا و معاونین پژوهشی مراکز تحقیقاتی در دانشگاه ایران تشکیل شد، در این کارگاه مطالبی در مورد جایگاه ترجمان دانش و هسته های پژوهشی در سیاستهای دانشگاه، شناسایی ذینفعان و مخاطبان و تعامل با آنان، تهیه پیام از یک طرح تحقیقاتی، روشهای انتقال پیام، و گامهای استقرار ترجمان دانش مطرح گردید.

آنچه تا اینجا بیان شد تلقی نگاه

عام به موضوع ترجمان دانش بود

اما اگر بنا باشد با **رویکرد خاص** به
ترجمان دانش نگاه شود لازم است به
تعریف خاص ترجمان دانش توجه شود .

ترجمان و تبادل دانش یعنی آنکه:

اولا دانش تولید شده به زبان قابل فهم برای همه مخاطبان ترجمه شود .

ثانیا دانش مذکور به تناسب همه شرایط و مصالح انتشار یابد.

ثالثا زمینه انتقال دانش به ذینفعانی که میتوانند از دانش حاصل برای

برای رسیدن به اهداف دیگر بهره برداری نمایند، فراهم شود.

فرآیند مبادله بین محققان و کاربران دانش به چند منظور صورت میگیرد :

۱. در دسترس قرار دادن اطلاعات پژوهشی مرتبط
۲. در دسترس قرار دادن برای ذینفعان جهت استفاده در تصمیم‌گیری در مورد شیوه‌ها، برنامه‌ها و خط‌مشی‌ها
۳. فراهم سازی زمینه های مناسب برای تجاری سازی دانش، کارآفرینی، تولید محصول

بنابراین به زبان ساده باید گفت هنگامی که پژوهشی انجام میشود بطور قطع نتیجه ای در بر دارد که به آن به عنوان **دانش تولید شده** اطلاق میگردد ، و این دانش باید:

اولا ساده سازی و ترجمه شود

ثانیا برای بهره برداری مناسب به مسیر لازم هدایت شود و اصطلاحا در اختیار ذینفعان قرار گیرد.

اما یک نگاه آرمان گرایانه و البته درست تر

آن است که پژوهشی که قرار است آغاز شود از ابتدا

باهداف مشخص و برای حل مسئله یا رفع مشکل یا

تکمیل دانش و یا دستیابی به یک راهکار عملی و

اجرایی و یا تولید یک ابزار تعریف و آغاز شود.

بنابراین برای رسیدن به آنچه تا اینجا گفته شد لازم است:

۱. فرآیند کامل ترجمان و تبادل دانش تعریف و تبیین شود

۲. این فرآیند به همه کسانی که جمعیت هدف هستند آموزش داده شود

۳. ابزار و راهکارهای لازم برای رسیدن به اهداف مورد نظر تمهید شود

۱. فرایند ترجمان دانش

بستر اولیه ترجمان دانش پژوهش‌های انجام شده در دانشگاه میباشد ، لذا در گام اول باید پژوهش مناسب انتخاب شود. این پژوهش باید دارای مشخصه هایی باشد که عبارتند از :

A. طرح ها حتماً در سال جاری به اتمام رسیده باشد

B. طرح های منتخب به صورت ماهیانه و حداکثر تا پنجم ماه بعد برای معاونت ارسال شود

C. طرح ها بایستی محدودیتی برای انتشار نداشته باشند : : محدودیت های اجتماعی، سیاسی،

امنیتی و اقتصادی

D. طرح ها بایستی دارای حداقل یکی از مولفه های زیر باشد :

-
- الف. اثر گذاری بر وضعیت سلامت مانند تغییر در شیوع یا بروز بیماری ، تغییر کیفیت زندگی و افزایش طول عمر ، پیشگیری ، درمان و بازتوانی داشته باشد.
- ب. اثر گذاری در تصمیم گیری سیاست گذاران علمی یا اجرایی داشته باشد و منجر به اصلاح تصمیم گیری و یا ابلاغ تصمیمات بشود
- ج. اثر گذاری بر مولفه های اثرگذار سلامت مانند کاهش عوامل خطر ، افزایش تامین عدالت در سلامت داشته باشد.

د. اثر گذاری بر ارائه خدمات سلامت که منجر به بهبود کیفیت شود مثل افزایش مقبولیت ، دسترسی ، مناسبت، اثربخشی ، کارایی و ایمنی

ه. فراهم سازی دانش لازم جهت تولید محصولات مرتبط با ارتقای سلامت

و. ایجاد زمینه مناسب جهت انجام پژوهشهای کاربردی یا مکمل

۱. برگزاری کمیته مرکزی ترجمان دانش برای توجیه اولیه طرح توسط واحد ترجمان دانش معاونت تحقیقات و فناوری
۲. ارسال طرح های منتخب همراه با فرم های مخصوص kte برای معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه توسط دانشکده ها و مراکز تحقیقاتی
۳. برگزاری جلسه توجیهی با مجری طرح و تشریح موضوع نشست خبری توسط دانشکده ها و مراکز تحقیقاتی
۴. بازنگری و گزینش نهایی طرح های با قابلیت رسانه ای شدن توسط واحد ترجمان دانش

۵. برگزاری نشست مطبوعاتی و جلسه پرسش و پاسخ فیما بین پژوهشگران یا مجریان طرح‌های تحقیقاتی و خبرنگاران و اصحاب رسانه توسط واحد ترجمان دانش
۶. برگزاری جلسه مشترک فی مابین مجریان طرح های پژوهشی و ذینفعان جهت معرفی و کارگزاری دانش برای پژوهش ها توسط واحد ترجمان دانش
۷. مستندسازی کل فرایند انجام شده و تهیه فیلم و گزارشات مکتوب و بولتن (در پایان هر سال یک بولتن اطلاع رسانی از مجموعه فرآیندهای رسانه ای انجام شده منتشر خواهد شد و ارسال جهت مدیران وزارتی و دانشگاهی و بارگذاری بر روی سایت دانشگاه) توسط واحد ترجمان دانش
۸. پیگیری نتایج ارسال شده برای مدیران، تا حصول نتیجه

۲. آموزش

جمعیت هدف برای آموزش عبارتند از:

۱. مجریان طرحهای پژوهشی
۲. معاونین پژوهشی دانشکده ها و مراکز تحقیقاتی
۳. کارشناسان ترجمان دانش در دانشکده ها و مراکز تحقیقاتی
۴. سایر پرسنل مرتبط

۳. ابزارهای لازم

۱. واحد مستقل با جایگاه قانونی
۲. کارشناسان آموزش دیده و تخصصی
۳. انگیزه های تشویقی و تنبیهی
۴. قوانین و مقررات سیستمی
۵. بودجه و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری

بر مبنای آنچه گفته شد بطور اجمال فرایند ترجمان دانش در حال حاضر به این صورت انجام میشود:

۱. پژوهشی که خاتمه یافته به همراه فایل گزارش نهایی و فایل فام ترجمان دانش در سامانه پژوهشیار بارگذاری میشود
۲. اطلاعات پژوهشهای پایان یافته روز به روز برای وزارتخانه ارسال میشود
۳. در تهران برای هر پژوهش یک خبر تهیه و در وبسایت پایگاه نتایج پژوهشهای سلامت کشور بارگذاری میشود

- در مرحله بعد برای برگزاری نشستهای خبری فرایند زیر اجرا میشود:
- ۱. از میان طرحهای پایان یافته در سال جاری حداقل ۱۰ درصد از طرحهای خاتمه یافته انتخاب میشود
- ۲. برای مجریان طرحها جلسات توجیهی و آموزشی در باره ترجمان دانش و جزئیات برگزاری نشست خبری و سایر جلسات مورد نیاز گذاشته شده و مجریان آماده برگزاری نشستها میشوند
- ۳. تعدادی از خبرگزاریها و رسانه های شبکه های اجتماعی و صدا و سیما برای برگزاری نشست خبری دعوت میشوند
- ۴. پس از برگزاری نشست، خبرنگاران ضمن هماهنگی با واحد ترجمان دانش، خبر تولید شده را در رسانه های مربوطه بارگذاری کرده و لینک خبر را ارسال میکنند
- ۵. گزارش برگزاری نشست و لینکهای مربوطه در سایت ترجمان دانش بارگذاری میشود

در مرحله بعد طرح‌هایی که نتایج آنها برای تشکیل جلسات کارگزاری دانش و برقراری ارتباط بین مجریان و ذینفعان مفید است برگزیده میشوند و به مسیر کارگزاری دانش میروند.

در پایان یکبار دیگر مروری به آنچه ضرورت و اهمیت دارد داشته باشیم:

- KT شامل تمام مراحل بین ایجاد دانش جدید و کاربرد آن است

- • KT به ارتباطات چند جهتیه نیاز دارد

- • KT یک فرآیند تعاملی است که شامل فعالیت های متعدد است

- • KT به همکاری های مداوم بین طرف های مربوطه نیاز دارد

- • KT بر استفاده از دانش تولید شده توسط تحقیق تاکید دارد

- • KT برای کاربر و زمینه خاص و تاثیرگرا است

ترجمان دانش حلقه مفقوده
در نظام پژوهشی کشور است